

Tove Ditlevsenová *host*
Kodaňská trilogie
Dětství—Mládí—Závislost

Tove Ditlevsenová
Kodaňská trilogie
Dětství—Mládí—Závislost

— + | + — + | +
× / × \ × / ×
+ | + — + + | + —
/ × \ × / × \
| + — + | + — +
× \ × / × \ ×
+ — + | + — + |
\ × / × \ × /
— + | + — + | +
× / × \ × / ×
+ | + — + + | + —
/ × \ × / × \
| + — + | + — +
× \ × / × \ ×
+ — + | + — + |
\ × / × \ × /

Přeložila
Lada Halounová
Brno 2022

Tove Ditlevsenová
Kodaňská trilogie

Dětství

Mládí

Závislost

Vychází za finanční podpory
Ministerstva kultury ČR

Překlad této knihy podpořila nadace
Danish Arts Foundation

The translation of this book is funded
by the Danish Arts Foundation

Barndom © Tove Ditlevsen & Hasselbalch, Copenhagen 1967

Ungdom © Tove Ditlevsen & Hasselbalch, Copenhagen 1967

Gift © Tove Ditlevsen & Gyldendal, Copenhagen 1971

Published by agreement with Gyldendal Group Agency

Afterword © Helena Březinová, 2022

Cover photo © ČTK / POLFOTO / Birthe Melchiors / Ritzau Scanpix

Translation © Lada Halounová, 2022

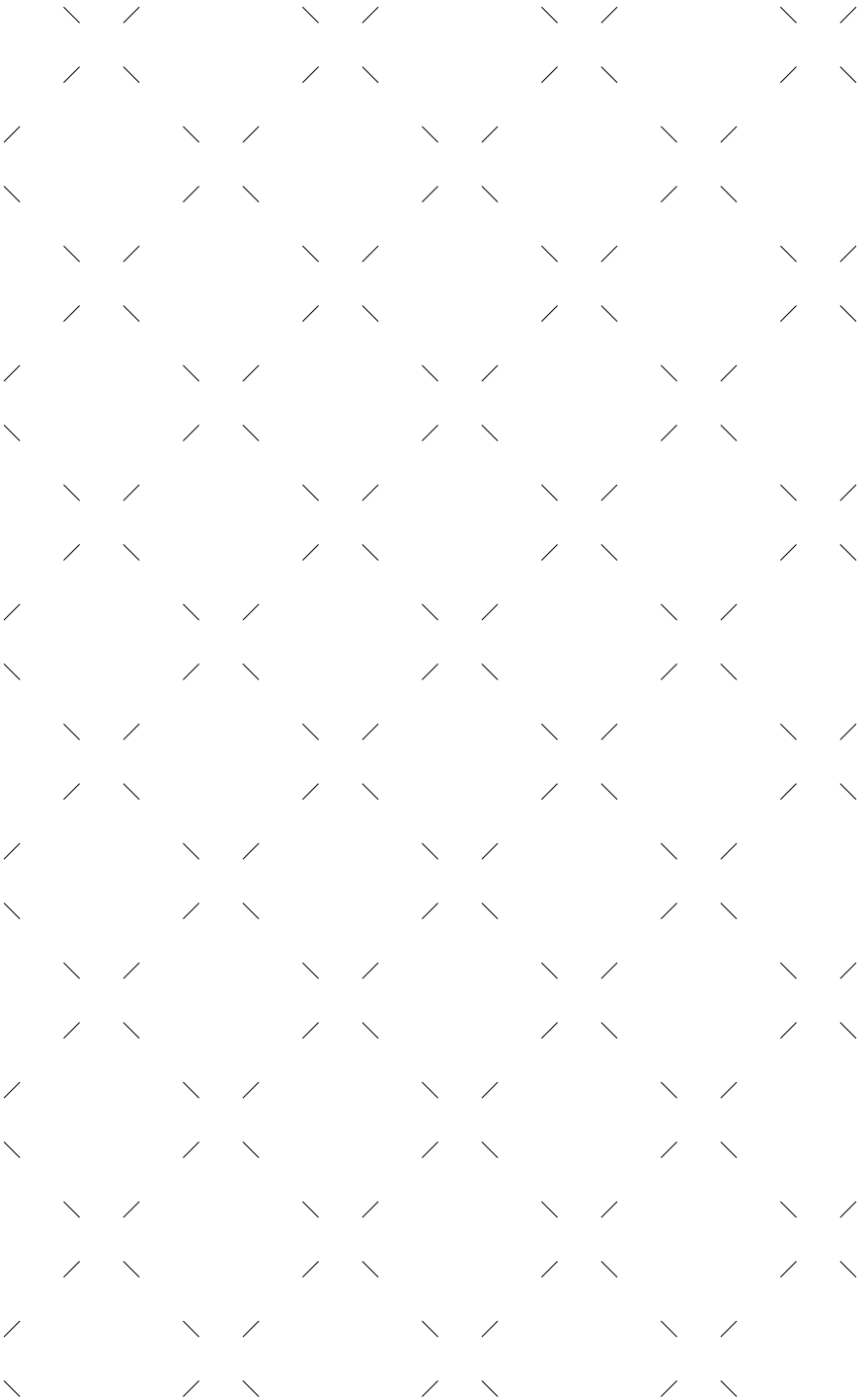
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2022

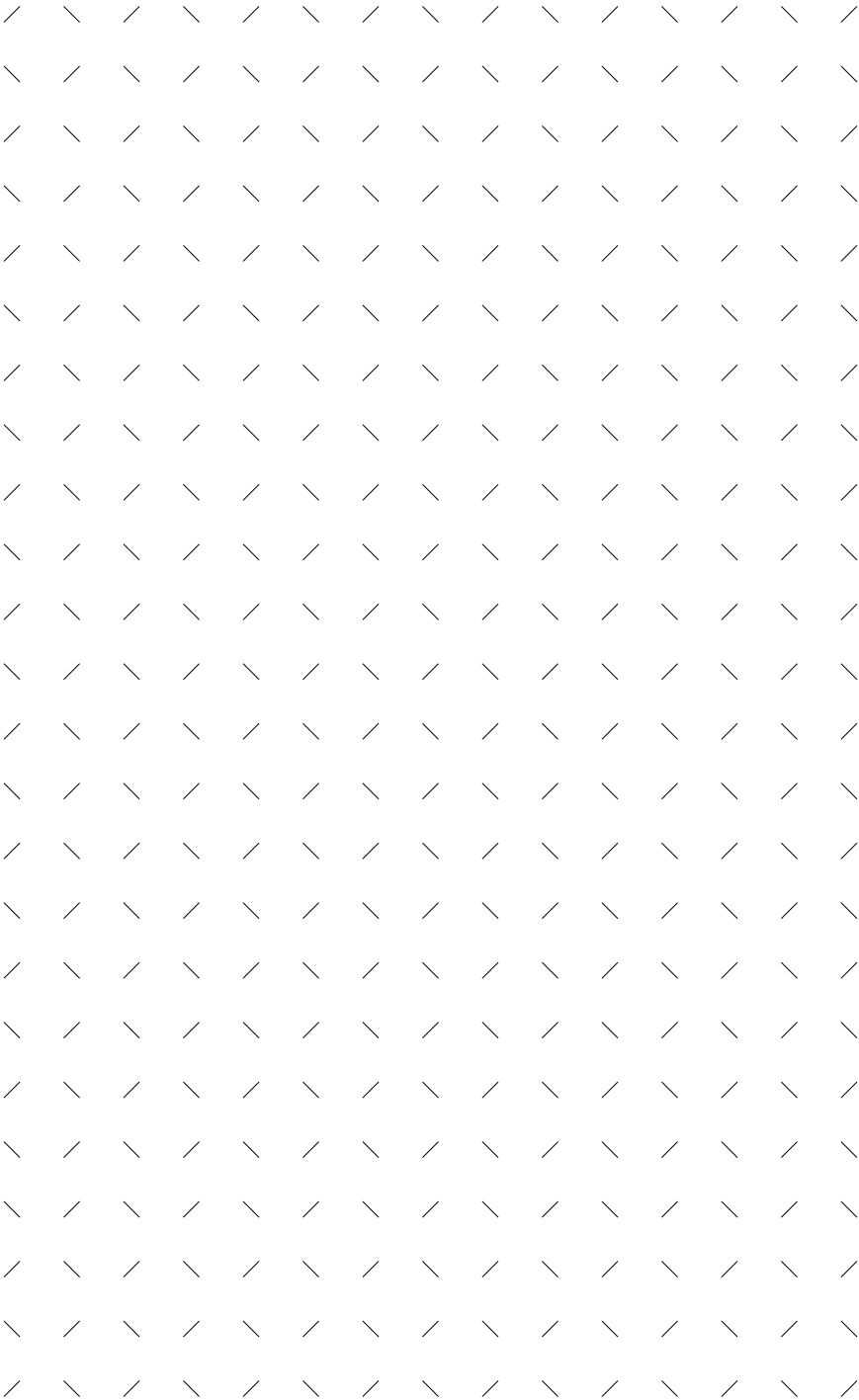
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1545-5 (PDF)

ISBN 978-80-275-1546-2 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1547-9 (MobiPocket)

Dětství

1

Ráno se vždycky objevila naděje. Třpytila se jako prchavá zář na matčiných lesklých černých vlasech, kterých jsem se nikdy neodvážila dotknout, a rozlévala se mi po jazyku spolu s cukrem na vlažné ovesné kaši, kterou jsem pomalu pojídala k snídani a přitom pozorovala matčiny úzké sepjaté ruce, jak klidně spočívají na novinách se zprávami o španělské chřipce a Versailleské smlouvě. Otec už odešel do práce a bratr do školy. Takže matka osaměla, ačkoli jsem tu byla i já, a když jsem seděla úplně tiše a mlčky, dokázal zasněný klid panující v jejím podivném srdci přetrvat až do pozdního dopoledne, kdy stejně jako obyčejné hospodyně musela jít nakupovat do ulice Istedgade.

Slunce se dralo zpoza zelené cikánské maringotky, jako by vycházelo z jejích útrob. Ven vylezl do půl těla svlečený Prašivec Hans s lavorem v rukou. Chrstnul na sebe vodu a natáhl ruku po ručníku, který mu podávala Kráska Lili. Nepromluvili na sebe ani slovo, vypadali jako obrázky v knize, v níž se příliš rychle listuje. Podobně jako moje matka se oba za pár hodin změní. Prašivec Hans byl voják Armády spásy a Kráska Lili jeho přítelkyně. V létě vždycky do zelené maringotky nacpali spoustu dětí a vyvezli je na venkov. Rodiče jim za to dávali korunu na den. Když mi byly tři a bratrovi sedm, také jsme s nimi jeli. Teď

už mi je pět a z výletu si pamatuju jen to, že mě Kráska Lili vysadila z vozu na teplý písek kdesi, kde jsem si připadala jako na poušti. Pak se zelená maringotka zase rozjela a pořád se zmenšovala, uvnitř seděl můj bratr a já jsem byla přesvědčená, že jeho ani matku už nikdy neuvídím. Když se děti vrátily domů, všechny do jednoho měly svrab. Proto se Hansovi říkalo Prašivec. Kráska Lili ale krásná nebyla. Avšak moje matka ano, za těch zvláštních šťastných rán, kdy jsem ji nesměla nijak vyrušit. Byla krásná, nedotknutelná, osamělá a s hlavou plnou tajných myšlenek, o kterých jsem se nikdy neměla dozvědět. Za jejími zády na květované tapetě, jejíž cary otec poslepoval hnědou lepicí páskou, visel obraz ženy dívající se z okna. Za ní stála na podlaze kolébka s malým dítětem. Pod obrazem se psalo: Žena čeká na návrat manžela námořníka. Někdy se na mě matka zničehonic zahleděla, jak upírám oči na obraz, který mi přišel tak něžný a teskný. Pak vyprskla smíchy a znělo to, jako kdyby naráz praskla spousta papírových pytlíků. Srdce se mi rozbušilo úzkostí a smutkem, protože ticho světa bylo náhle přerušeno, ale smála jsem se spolu s ní, protože se mě zmocnila tatáž tísnivá veselost. Odsunula židli, vstala a postavila se před obraz ve své pomačkané noční košili a s rukama v bok. Pak začala zpívat jasným a vzdorovitým hlasem mladé dívky, který se k ní nehodil, stejně jako se k ní nehodil hlas později během dne, když se s prodejci hádala o ceny:

*Copak nemám právo zpívat
svému Broučku, co jen chci?
Hajej, kloučku, dadej, kloučku.*

*Běž od okna, miláčku můj,
vrať se prosím v jiný čas.
Mráz a zima zahrnaly mi
dědka můjho domů zas.*

Table písnička se mi nelíbila, ale musela jsem se nahlas smát, protože matka mi ji zpívala, aby mě pobavila. Ovšem byla to moje chyba, kdybych se na obrázek nedívala, nevšimla by si mě. Dál by seděla s rukama klidně složenými na stole a s přísnými krásnými očima upřenými někam do země nikoho mezi námi. A mé srdce mohlo ještě dlouho šeptat „mami“ a vědělo by, že ona to jakýmsi záhadným způsobem vnímá. Měla jsem ji nechat o samotě ještě déle, pak by beze slov vyřkla mé jméno a já bych věděla, že jsme ze stejného rodu. Poté by celý svět zaplnilo cosi podobného lásce, Prašivec Hans a Kráska Lili by to také pocítili a zůstali by barevnými obrázky v knize. Ale teď, jakmile píseň dozněla, se začali hádat, křičeli na sebe a škubali se za vlasy. Od schodiště okamžitě pronikly do pokoje rozčilené hlasy a já si slíbila, že zítra se budu tvářit tak, jako by na stěně žádný truchlivý obrázek nevisel.

Když se naděje takto zhroutila, začala se matka prudkými, rozčilenými pohyby oblékat, jako by ji každý kus oděvu urážel. Já jsem se také musela obléknout a svět byl najednou chladný, nebezpečný a děsivý, jelikož matčin temný vztek pokaždé vyústil v políček nebo postrčení ke kachlovým kamnům. Působila cize a tajemně a já si říkala, že mě jako nemluvně zaměnili a že to vůbec není moje matka. Když se oblékla, došla k zrcadlu v ložnici, plivla na kousek růžového hedvábného papíru a prudce si jím

začala třít tváře. Odesla jsem hrníčky do kuchyně a do myslí se mi jako nějaká ochranná blána začala vkrádat podivná dlouhá slova. Píseň, báseň, cosi chlácholivého, rytmického a nekonečně melancholického, ovšem nikdy teskného ani smutného, neboť jsem tušila, že pak by teskný a smutný byl i celý zbytek dne. Jakmile mnou začaly proudit tyto světlé vlny slov, věděla jsem, že mi matka už nemůže ublížit, protože teď už pro mě nic neznamenalala. Ona to vycítila a oči se jí naplnily chladným nepřátelstvím. Když se mě zmocnilo takovéto duševní pohnutí, matka mě nikdy neudeřila, ale ani na mě nepromluvila. Od této chvíle až do dalšího rána existovala jen naše těla pohybuující se vedle sebe. A navzdory stísněnému prostoru se dokázala vyhnout i sebenepatrnějšímu doteku. Námořníková žena na zdi stále toužebně vyhlížela manžela, ale moje matka a já jsme v našem světě žádné muže ani chlapce nepotřebovaly. Našemu zvláštnímu, nekonečně křehkému štěstí se dařilo, jen pokud jsme spolu byly samy, a když jsem přestala být malé dítě, nikdy se už úplně nevrátilo, až na vzácné, náhodné okamžiky, které pro mě teď, kdy matka už nežije a není ani nikdo, kdo by mohl vyprávět její příběh, jsou tak drahocenné.

2

Na dně mého dětství stojí otec a směje se. Je černý a starý jako kachlová kamna, ale není na něm nic, čeho bych se bála. Vše, co o něm vím, smím vědět, a když se chci dozvědět víc, stačí se zeptat. Sám od sebe na mě nemluví, protože netuší, co se takovým malým holčičkám říká. Čas od času mě pohladí po hlavě a řekne: he, he. V tu chvíli matka sevře rty a on ruku zase rychle odtáhne. Otec má jistá práva, protože je muž a všechny nás živí. Matce nezbývá než to přijmout, ale nedělá to bez námitek. „Taky bys tu mohl sedět s námi jako všichni ostatní,“ prohodí, když si otec lehne na pohovku. A když si čte v knížce, pronese k němu: „Čtení lidem jen plete hlavu. Všechno, co se píše v knihách, je lež.“ O nedělích si otec dává lahev piva a matka to komentuje: „Stojí šestadvacet haléřů. Když to takhle povedeš dál, skončíme v Sundholmu.“ Ačkoli vím, že v Sundholmu člověk spí na slámě a třikrát denně dostává nakládané sledě, vsunu tohle slovo mezi řádky, které si vytvářím, když se bojím nebo jsem sama, protože je krásné jako obrázek v jedné z otcových knih, který mám moc ráda. Jmenuje se „Dělnická rodina na výletě v lese“ a představuje otce, matku a jejich dvě děti. Sedí na zelené trávě, všichni se smějí a jedí svačinu rozloženou mezi nimi. Všichni čtyři vzhlížejí k vlajce čnící z trávy vedle otcovy hlavy. Vlajka je celá červená. Obrázek znám jen vzhůru nohama, protože

se na něj můžu dívat, jenom když si otec zrovna v knize čte. Potom matka rozsvítí a zatáhne žluté závěsy u oken, ačkoli ještě není tma. „Můj otec byl ničema a opilec,“ řekne, „ale aspoň nebyl socialista.“ Otec čte klidně dál, protože je trochu nahluchlý, ani to není žádné tajemství. Můj bratr Edvin zatlouká kladivem hřebíky do prkna, načež je zase všechny kleštěmi vytahuje. Jednou z něj bude řemeslník. To je něco velmi vznešeného. Řemeslníci mají na stole pravý ubrus místo novin a jedí nožem a vidličkou. Nikdy nepříjdou o práci a nejsou to socialisti. Edvin je krásný a já jsem ošklivá. Edvin je chytrý a já hloupá. Tohle jsou věčné pravdy stejně jako bílá tiskací písmena na štítu pekařství v naší ulici. Stojí tam: Nejlepší noviny jsou *Politiken*. Jednou jsem se otce zeptala, proč tedy čte *Socialdemokraten*, ale on jen svraštil čelo a ošil se a matka s Edvinem propukli v ten jejich papírový smích, protože jsem byla tak nekřesťansky hloupá.

Pokoj je ostrov světla a tepla za mnoha tisíců večerů, jež tu všichni čtyři trávíme jako loutky visící na stěně za sloupky loutkového divadla, které otec vytvořil podle modelu v časopise *Familie Journalen*. Je to vždycky v zimě a venku i v ložnici a kuchyni panuje ledový chlad. Pokoj pluje časoprostorem a v kachlových kamnech burácí oheň. Edvin s tím kladivem dělá hrozný rámus, ale když otec otáčí stránky v zakázané knize, zní to ještě hlučněji. Když už otočil hodně stránek, podívá se Edvin svýma velkýma hnědýma očima na matku a odloží kladivo: „Nezazpíváš nám, maminko?“ Ano, usměje se na něj matka, a ve stejnou chvíli si otec položí knihu na břicho a podívá se na mě, jako by mi chtěl něco říct. Ale to, co bychom si s otcem chtěli

povědět, si nikdy neřekneme. Edvin vyskočí a podá matce jedinou knihu, kterou ona vlastní a má ráda. Je to kniha s válečnými písněmi. Matka v ní listuje a bratr se k ní sklání, a přestože se přímo nedotýkají, jsou spolu, jako by mezi nimi bylo cosi, co otce a mě vylučuje. Jakmile se matka dá do zpěvu, otec usne s rukama složenýma na zakázané knize. Matka zpívá vysokým a vřesťivým hlasem, jako by si od zpívaných slov držela odstup:

Matko, jsi to ty, matko má?

Jsi celá uplakaná.

Cesta je daleká, musíš být znavená.

Neplač, matko má, už mě nic nebolí.

Díky, žes přišla, i smutku navzdory.

Všechny její písně mají mnoho slok, a než dozpívá první píseň, Edvin už zase tluče kladivem a otec hlasitě chrápe. Edvin požádal matku, aby zazpívala, protože nechtěl, aby se vztekala, že si otec čte zakázanou knihu. Je to kluk, a kluci se nezajímají o písničky, při kterých mně vytrysknou slzy. A matka se nezajímá o to, že pláču, a tak jen sedím s knedlíkem v krku a pošilhávám po obrázku bitevního pole, kde umírající voják podává ruku zářícímu přízraku své matky, o níž dobře vím, že tam ve skutečnosti není. Všechny písně v knize mají podobný obsah, a zatímco je matka zpívá, můžu se zabývat, čím chci, protože ona nyní bezpečně spočívá ve vlastním světě a nic z vnějšku ji nemůže vyrušit. Nevnímá, že o patro níž se zase začínají prát a hádat. Bydlí tam Locika s dlouhými světlými copy, s rodiči, kteří ji zatím ještě neprodali čarodějnici za kytici lučních

zvonků. Můj bratr je princ a ještě netuší, že už brzy stejně jako v pohádce po pádu z věže oslepne. Zatlouká si hřebíky do prkýnka a je chloubou celé rodiny. Takoví už chlapci jsou, zatímco dívky se mají jen vdát a rodit děti, o které je třeba se starat, ale žádné jiné naděje ani očekávání mít nemůžou. Locičin otec i matka pracují v Carlsbergu a každý denně vypije padesát piv. Když přijdou z práce, pijí večer doma dál, a chvíli před tím, než jdu spát, začnou vřdycky křičet a bít Lociku tlustou holí. Ta pořád chodí do školy s modřinami ve tváři a na nohou. Když rodiče omrzí mlátit dceru, pustí se do sebe lahvemi a ulámanými nohama židlí, často k nim pak přijede policie a jednoho z nich si odveze, a pak v domě konečně zavládne klid. Mé matce ani otci se jednání policie nelíbí. Podle nich mají Locičini rodiče právo se navzájem klidně i zabít, pokud jim to vyhovuje. Zajímají se jen o boháče, říká o policii otec, a matka zas často vypráví, jak kdysi četníci sebrali jejího otce a zavřeli ho do vězení. Nikdy na to nezapomene. Můj otec nepije a ani nikdy nebyl ve vězení. Moji rodiče se neperou a já se mám daleko líp, než se v dětství měli oni. Když však v bytě pod námi ztichnou a já mám jít spát, do myšlenek se mi začne vkrádat úzkostná temnota. Dobrou noc, popřeje mi matka, zavře za sebou dveře a vrátí se do vyhřátého pokoje. Já si pak svléknu šaty, vlněnou zvonovou sukni, živůtek a dlouhé černé punčochy, které každý rok dostávám k Vánocům, přetáhnu si přes hlavu noční košili, na chvíli si sednu na okenní parapet a dívám se na černý dvůr hluboko pod sebou a na zeď protějšího domu, po níž neustále stékají kapky podobné slzám, jako by právě přestalo pršet. V oknech se téměř nikdy nesvítí, protože se za nimi nacházejí ložnice

a spořádaní lidé nespí při rozsvíceném světle. Mezi zdmi prosvítá kousíček čtvercového nebe, na němž čas od času září jediná hvězda. Říkám jí večernice, a když mi matka v pokoji zhasne světlo a já z postele pozoruji hromádky prádla měnící se za dveřmi v dlouhé pokroucené paže, jež se mě snaží popadnout kolem krku, ze všech sil na svou hvězdu myslím. Pokouším se křičet, ale ozve se jen slabé sípání, a když se výkřik konečně prodere ven, já i postel jsme úplně promočené potem. Ve dveřích se objeví otec a rozsvítí světlo. Jen se ti něco ošklivého zdálo, konejší mě, taky jsem na to v dětství hodně trpěl. Ale tenkrát byly jiné časy. Upřeně se na mě dívá a nejspíš si myslí, že dítě žijící v tak dobrých podmínkách, jaké mám já, by zlé sny mít nemělo. Plaše a omluvně se na něj usměju, jako by ten výkřik byl jen hloupý rozmar. Deku si přitáhnu až k bradě, protože muž by neměl vidět dívku v noční košili. Ano, tak, řekne, zhasne světlo a odejde, a jakýmsi zvláštním způsobem spolu s ním zmizí i úzkost, protože teď pokojně usnu a oblečení za dveřmi je jen hromada starých hadrů. Prospím noc, jež prochází za oknem a vleče s sebou tíseň, zlobu a nebezpečí. Dole v Istedgade, přes den tak zářivé a sváteční, houkají policejní vozy a záchranky, zatímco já jsem schovaná v bezpečí pod peřinou. Opilí muži s rozbitými, zakrvácenými hlavami se válejí pod obrubníky, a když se někdo vydá do Café Charles, tak ho tam zabijou. Tvrdí to můj bratr, a všechno, co on říká, je pravda.

3

Je mi skoro šest a brzy mě zapíšou do školy, protože umím číst a psát. Matka to hrdě vypráví každému, kdo má chuť ji poslouchat. Říkává: i děti z chudých poměrů můžou mít makovičku v pořádku. Takže mě přece jen má ráda? Můj vztah k ní je hluboký, plný bolesti a rozechvění, a pokaždé znovu u ní musím hledat náznak lásky. Všechno, co dělám, dělám proto, abych jí udělala radost, rozesmála ji, zmírnila její vztek. Je to neuvěřitelně vyčerpávající práce, protože zároveň před ní musím spoustu věcí skrývat. Některé vyslídím, o jiných se dočtu v otcových knihách, o dalších mi zas řekne bratr. Když teď před pár dny matka musela nastoupit do nemocnice, svěřili nás s bratrem do péče tety Agnete a strýce Petera. To je matčina sestra a její bohatý muž. Řekli mi, že matku bolí břicho, ale Edwin se jen smál a vysvětloval mi, že matka měla „interuba“. Mrtvé dítě v břiše. A tak ji od pupíku dolů rozřízli a dítě vyndali. Znělo to tajemně a tísnivě. Když se z nemocnice vrátila, kbelík na podlahu pod dřezem byl každý den plný krve. Kdykoli si na to vzpomenu, vidím ten výjev před sebou. Píše se o tom v povídkách Zachariase Nielsena, kde se objevuje velice krásná žena v dlouhých rudých šatech. Pod prs si tiskne úzkou bílou ruku a říká honosně oblečenému šlechtici: nosím pod srdcem dítě. V knihách tyhle příběhy bývají krásné a nekrvavé, uklidňují mě a přinášejí mi útěchu.

Edvin říká, že ve škole budu dostávat nařezáno, protože jsem tak zvláštní. Jsem zvláštní, jelikož stejně jako otec čtu knihy a neumím si hrát. Přesto nemám strach, když se držím matky za ruku a vcházím do červených vrat školy v ulici Enghavevej. V poslední době mi totiž matka vnukala úplně nový pocit, jako bych byla někdo jedinečný. Oblékla si nový kabát s páskem a kožešinovým límcem, který jí dosahuje až k uším. Tváře se jí červenají od hedvábného papíru, stejně tak i rty, a namalované obočí se podobá dvěma rybkám, které jí mrskají ocásky po spáncích. Jsem přesvědčená, že žádné jiné dítě nemá tak krásnou matku. Sama mám na sobě přešité šaty po Edvinovi, čehož si určitě nikdo nevšimne, protože to je práce tety Rosalie. Je švadlena a mě i mého bratra miluje, jako bychom byli její vlastní. Sama žádné děti nemá.

Jakmile vstoupíme do budovy, která vzbuzuje dojem naprosté prázdnoty, vnikne mi do nosu pronikavý pach. Rozpoznám ho a sevře se mi srdce, protože to je dobře známý závan úzkosti. Matka ho ucítí také, jelikož cestou do schodů mou ruku pustí. V ředitelské kanceláři nás přijme dáma podobná čarodějnici. Její nazelenalé vlasy připomínají vrabčí hnízdo. Má brýle zasklené jen na jednom oku, druhé sklíčko jí nejspíš prasklo. Připadá mi, jako by neměla žádné rty, tak pevně je svírá, a nad nimi trčí velký pórovitý nos s rudě se lesknoucí špičkou. No, začne bez jakéhokoli úvodu, takže se jmenuješ Tove? Ano, odpoví matka, na kterou se ředitelka ani nepodívá, natož aby jí nabídl židli, a umí bezchybně číst a psát. — Žena se na mě zadívá, jako by mě našla někde pod kamenem. To není moc šťastné, pronese chladně, my učíme děti číst a psát podle

našich postupů. Tváře mi zrudnou studem jako pokaždé, když matku kvůli mně někdo uráží. Moje hrdost je ta tam, krátký radostný pocit jedinečnosti je zničen. Matka se ode mě kousek odtáhne a unaveně řekne: to se naučila sama, my za to nemůžeme. Vzhlednu k ní a všimnu si několika věcí zároveň: je menší než ostatní dospělé ženy, mladší než jiné matky a venku na ulici se nachází svět, který ji děsí. Když se tohoto světa děsíme obě, zradí mě. Jak tu tak před čarodějnicí stojíme, postřehnu též, že matčiny ruce jsou cítit vodou od nádobí. Ten pach nesnáším, a když v naprostém tichu zase ze školy odcházíme, do srdce se mi vkrádá chaos ze zlosti, smutku a soucitu, který ve mně matka od tohoto okamžiku bude po celý život vzbuzovat.

4

V mezidobí se však objeví jisté skutečnosti, ztuhlé a nehybné jako sloupy pouličních lamp, které se proměňují alespoň navečer, když se jich lampář dotkne svou kouzelnou tyčí. To se pak na těsném rozhraní mezi nocí a dnem, kdy se všichni lidé pohybují tak tiše a pomalu, jako by se procházeli po dně zeleného moře, rozzáří jako veliké, něžné slunečnice. Skutečnosti nezáří nikdy a nedokážou obměkčit srdce tak jako *Ditta, dcera člověka*, což je jedna z prvních knih, kterou přečtu. Je to sociální román, říká otec poučně, a možná se o skutečnost jedná, ale ta mi nic neříká a nepotřebuji ji. Hloupost, prohodí matka, která o skutečnosti také nestojí, ale dokáže od nich odhlédnout snadněji než já. Když se na ni otec zřídka kdy skutečně rozzlobí, říká jí, že lže, jako když tiskne, ale vím, že to není pravda. Jsem si totiž vědomá toho, že každý člověk má svoji pravdu, stejně jako má každé dítě svoje dětství. Matčina pravda je zcela jiná než pravda otcova, což je úplně stejně jasné, jako že on má hnědé oči, zatímco ona modré. Naštěstí to je zařízené tak, že o pravdě svého srdce může člověk pomlčet, ovšem přísné, šedé skutečnosti jsou zapsané v třídní knize, ve světových dějinách, v zákoně a v církevních matrikách. Nikdo je nemůže změnit a nikdo se toho ani neodvází, dokonce ani Pán Bůh, jehož podobu nedokážu odlišit od premiéra Stauninga, ačkoli otec tvrdí,

že v Pána Boha věřit nemám, protože ho kapitalisté vždy používali proti chudým.

Tedy:

Narodila jsem se 14. prosince 1918 v malém dvou-pokojovém bytě v kodaňské čtvrti Vesterbro. Bydleli jsme v ulici Hedebygade 30 A, to „A“ znamenalo zadní trakt domu. V předním traktu, odkud bylo z oken vidět na ulici, bydlela lepší sorta lidí, ačkoli jejich byty vypadaly úplně stejně jako ten náš, jen se tam platilo o dvě koruny měsíčně víc. Toho roku skončila první světová válka a byla zavedena osmihodinová pracovní doba. Můj bratr Edvin se narodil v roce, kdy válka vypukla, tenkrát otec pracoval dvanáct hodin denně. Byl zaměstnaný jako topič a oči měl pořád zarudlé od jisker z ohně. Když jsem se narodila, bylo mu sedmatřicet let a matce o deset mň. Otec se narodil v Nykøbingu na ostrově Mors. Byl nemanželské dítě a nikdy se nedozvěděl, kdo je jeho otec. V šesti letech ho poslali dělat pasáčka a přibližně ve stejnou dobu se jeho matka vdala za hrnčíře, který se jmenoval Floutrup. S ním měla devět dětí, ale o těchhle jeho polovičních sourozencích nic nevím, protože jsem je nikdy neviděla a on o nich nikdy nemluvil. V šestnácti letech odjel do Kodaně a s celou rodinou se přestal stýkat. Měl sen, že by chtěl psát, a ten ho nikdy zcela neopustil. Sehnal si zaměstnání u jedněch novin jako novinářský elév, ale z neznámých důvodů to zase vzdal. Nevím nic o tom, jak těch deset let v Kodani strávil, než v šestadvaceti u pekaře v ulici Tordenskjoldsgade poznal mou matku. Bylo jí šestnáct, obsluhovala tam v krámě a on pracoval jako pekařský pomocník. Vzniklo z toho neúměrně dlouhé zasnoubení, které otec několikrát

zrušil, protože mu přišlo, že si z něj matka pořád jen střílí. Myslím, že většinou si z něj střílela hodně neškodně. Tihle dva lidé byli jednoduše tak odlišní, jako kdyby pocházeli každý z jiné planety. Otec byl melancholický, vážný a mimořádně ctnostný, zatímco matka byla přinejmenším jako mladé děvče veselá a ztřeštěná, lehkomyšlná a marnivá. Pracovala jako služka, střídala místa, a když jí něco nevyhovovalo, jednoduše odešla a otec pak musel vyzvednout její pracovní knížku a prádelník a na nákladním kole je dovezl na další místo, kde jí opět něco nevyhovovalo. Jednou se mi sama přiznala, že nikde nevydržela ani tak dlouho, aby stihla uvařit vajíčko.

Když mi bylo sedm, stihlo nás neštěstí. Matka mi právě dopletla zelený svetr. Hned jsem si ho oblékla, přišel mi moc pěkný. Na sklonku dne jsme se vydaly otci naproti k jeho práci. Byl zaměstnaný u firmy Riedel & Lindegaard v ulici Kingosgade. Dělal tam odjakživa, po celou dobu, co jsem byla na světě. Dorazily jsme o něco dříve, já kopala do tajících hromádek sněhu ležících podél obrubníku a matka čekala opřená o zelené zábradlí. Pak otec vyšel brankou ven a mně se rozbušilo srdce. Měl sinalou tvář, podivnou a jinačí. Matka k němu rychle vykročila. „Ditleve, co se stalo?“ Díval se do země. Dostal jsem výpověď, utrousil. To slovo jsem neznala, ale vycítila jsem v něm nenapravitelné neštěstí. Můj otec přišel o práci. To, co mohlo postihnout jen ty ostatní, postihlo nás. Riedel & Lindegaard, od nichž doposud přicházelo vše dobré, až po můj nedotknutelný nedělní pětník, se proměnili ve zlého a strašlivého draka, jenž mého otce vyplivl z ohnivé tlamy, lhostejný k jeho osudu, k nám, ke mně i k mému novému zelenému svetr,

kterého si otec vůbec nevšiml. Cestou domů nikdo z nás nepromluvil ani slovo.

Pokusila jsem se vklouznout rukou do matčiny dlaně, ale prudce mou paži odstrčila. Když jsme přišli do obývacího pokoje, zahleděl se na ni otec provinilým pohledem: jo, jo, pronesl a pohládl si dvěma prsty černý knírek, potrvá dlouho, než nám přestane chodit podpora. — Ve třiačtyřiceti už byl příliš starý na to, aby ho někde zaměstnali nastálo. Přesto si pamatuju, že podpora z odborů přestala chodit jen jedinkrát, a tehdy přišla řeč na chudinskou podporu. Mluvilo se o tom šeptem a poté, co jsme s bratrem šli spát, jelikož se jednalo o nesmazatelnou potupu na úrovni vši a dětské sociálky. Když někdo skončil na chudinské podpoře, přišel o volební právo. Nikdy jsme nehladověli tak, že bychom měli prázdné žaludky, ale poznala jsem částečný hlad, kdy člověk cítí vůni teplého jídla zpoza dveří těch lépe situovaných a sám celé dny žije o kávě a starém pečivu z listového těsta, kterého se za pětadvacet haléřů dostane plná školní brašna.

Kupovala jsem je já. Každou neděli ráno mě matka budila v šest hodin a vydávala rozkazy, zalezlá pod peřinou manželské postele vedle ještě spícího otce. Prsty ztuhlými chladem ještě dřív, než jsem vůbec sešla do dvora, jsem popadla tašku a seběhla dolů po schodech, na kterých tou dobou byla tma jako v ranci. Otevřela jsem dveře na dvůr a podívala se do všech zákoutí a do oken protějšího předního traktu, protože tyto pokoutní pochůzky nesměl nikdo zahlédnout. O nikom se nesmělo vědět, že kupuje starý chléb, stejně jako se nesmělo vědět, že se někdo chodí stravovat do školy v ulici Carlsbergsvej, jediného

sociálního podpůrného zařízení, jež ve třicátých letech ve Vesterbro existovalo. A ani jsme to s Edvinem neměli dovolené. O člověku se dokonce nesmělo vědět ani to, že má nezaměstnaného otce, ačkoliv polovina z nás otce bez práce měla. Proto jsme naši hanbu zakrývali těmi nejšílenějšími lžemi, z nichž ta zcela obyčejná zněla, že otec spadl z lešení a je na nemocenské. U pekaře utvořila fronta dětí hada vlnícího se ulicí Tøndergade. Všechny s sebou měly brašny a všechny štěbetaly o tom, jak skvělý chléb mají právě u tohoto pekaře, zvláště pokud je čerstvě upečený. Když došla řada na mě, zvedla jsem tašku na pult, zašeptala jsem matčin příkaz a nahlas připojila: nejlépe koláčky se šlehačkou. Matka mě naléhavě žádala o bílý chléb. Po cestě domů jsem slupla čtyři až pět koláčků se zkyslou šlehačkou, rukávem kabátu si otřela pusou, a když se matka pátravě zadívala do hlubin brašny, nikdy mě neodhalila. Jen zřídka mě trestala za přečiny, kterých jsem se dopustila, vlastně téměř nikdy. Matka uměla bít často a tvrdě, ovšem zpravidla nahodile nebo nespravedlivě, a když došlo na trest, pocítila jsem cosi jako skrytý stud a těžký smutek, které mi vháněly do očí slzy a zvětšovaly bolestnou vzdálenost mezi námi. Otec mě neudeřil nikdy. Naopak na mě byl hodný. Všechny mé dětské knížky byly od něj a k pátým narozeninám mi daroval úžasné vydání pohádek bratří Grimmů, bez nichž by mé dětství bylo šedé, smutné a chudé. Přesto jsem k otci žádné hluboké city nechovala, a když seděl na pohovce a díval se na mě klidným, zkoumavým pohledem, jako kdyby mi chtěl něco říct nebo podniknout cosi, co nikdy nenabylo výrazu, častokrát jsem si tento nedostatek citu kladla za vinu. Já byla maminčina holčička

a Edvin tátův kluk, tento přirozený zákon se změnit nedal. Jednou jsem se otce zeptala: tati, co to znamená hoře? Ten výraz jsem našla u Gorkého a zamilovala si ho. Dlouze se zamyslel a hladil si nahoru zakroucené špičky knírku. To je ruský pojem, řekl pak. Znamená bolest, bídu, smutek. Gorkij byl velký básník. Radostně jsem vyhrkla: taky chci být básník! Vtom otec svažtil čelo a výhružně řekl: nic si nemaluj! Děvče se nemůže stát básníkem. Uraženě a sklíčeně jsem se stáhla zase zpět do sebe a matka s Edvinem se mému bláznivému nápadu zasmáli. Rozhodla jsem se, že své sny už nikdy nikomu neprozradím, a tento slib jsem dodržela po celé dětství.

5

Je večer a já se jako obvykle ve studené ložnici usadila na parapet okna a shlížím na dvůr. Je to moje nejoblíbenější hodina z celého dne. První vlna úzkosti už pominula. Otec mi popřál dobrou noc a vrátil se do vyhrátého pokoje, oblečení za dveřmi mě přestalo děsit. Vzhlednu ke své noční hvězdě, jež září jako přátelské Boží oko, které mě ostražitě sleduje a je mi blíž než během dne. Jednou všechna ta slova, která mě prostupují, sepíšu. Jednou si je lidé přečtou v knize a podiví se, že básníkem se může stát i dívka. Otec a matka na mě budou pyšnější než na Edvina a jasnozřivá učitelka ve škole (takovou jsem ještě nepoznala) prohlásí: už když byla dítě, poznala jsem to na ní. Bylo na ní cosi zvláštního! Tak ráda bych všechna ta slova napsala, ale kde bych měla takové papíry schovat? Ani rodiče nemají žádnou zásuvku, která by se dala zamknout. Chodím do druhé třídy a chtěla bych psát duchovní písně, protože jsou to nejkrásnější, co znám. První den ve škole jsme zpívali: Bohu patří čest a sláva za sladký spánek, jež nám dává — a když jsme dospěli k „teď jako ptáče rozpustilé, jako v moři rybky čilé, na okně ranní paprsky hýří zlatými odlesky“, byla jsem tak šťastná a dojatá, že jsem se rozplakala, načež se všechny děti rozesmály úplně stejně, jako se směje matka s Edvinem, když mi má „zvláštnost“ vžene do očí slzy. Kamarádi mě považují za

ohromně legrační a já si na roli klauna zvykla natolik, že v ní dokonce nacházím ponuru zálibu, protože mě spolu s mou stvrzenou hloupostí chrání před jejich podivnou zlobou vůči každému, kdo je jinačí.

Zpod klenby brány se jako krysa z díry vyplíží stín. I potmě poznám šmíráka. Jakmile zjistí, že vzduch je čistý, stáhne si čapku do čela, přeběhne k záchodkům a dveře za sebou nechá přivřené na škvírku. Dovnitř nevidím, ale vím, čím se zabývá. Doba, kdy jsem se ho bála, minula, ale matka z něho má strach pořád. Před časem mě s sebou vzala na policejní stanici do ulice Svendsgade, kde rozechvělá rozhořčením a s pohoršením strážníkovi vykládala, že ženy a děti v domě kvůli těm jeho prasečinkám nemají chvíli klidu. Tady moji holčičku vyděsil skoro k smrti, tvrdila. Nato se mě strážník zeptal, jestli se šmírák odhaloval, a já rozhodně a přesvědčeně prohlásila, že ne. To slovo jsem znala jen z věty: vždy když vlajka stoupá vzhůru, odhalujeme svou hlavu. — Čapku si opravdu nikdy nesundal. Když jsme dorazily domů, stěžovala si matka otci: policie v tom nic nepodnikne. V týhle zemi už skoro neplatí žádný zákon ani právo.

Se skřípáním pantů se otevřou vrata a slavnostní ticho pokoje i mého nitra naruší smích, zpěv a kletby. Natáhnu krk, abych lépe viděla, kdo přichází. Je to Locika, její otec a „Trubák“, jeden z opileckých kumpánů jejích rodičů. Dívka jde mezi muži, oba ji jednou rukou objímají kolem krku. Zlatavé vlasy se jí třpytí, jako by odrážely záři neviditelné lampy. S křikem se potácejí po dvorku a za chvíli je zaslechnu rámusit na schodišti. Locika se jmenuje Gerda a ve svých skoro třinácti letech je téměř

dospělá. Když minulé léto vyrazila v cikánské maringotce spolu s Prašivcem Hansem a Kráskou Lili, aby se starala o nejmenší děti, prohlásila moje matka: Gerdu na té cestě zjevně nepostihl jen svrab. Podobně mluvily i velké dívky v koutě dvora u smetiště, na jehož okraji jsem často pobývala. Říkaly to tiše a s chichotáním a já z toho nevyrozuměla nic jiného, než že muselo jít o něco nestydatého, sprostého a nemravného, co se týkalo Prašivce Hanse a Lociky. Pak jsem sebrala odvalu a zeptala se matky, co se vlastně s Gerdou stalo. Popuzeně a netrpělivě prohodila: ach, ty hloupá! Už není nevinná, to je celé. A já jsem rázem zmoudřela.

Vzhlédnu k hedvábné obloze bez mráčku a otevřu okno, abych jí byla ještě blíž. Jako kdyby Bůh pomalu skláněl k zemi svou laskavou tvář a jeho velké srdce tlumeně a poklidně tlouklo téměř vedle mého. Cítím se dokonale šťastná a myslí mi proplouvají dlouhé, truchlivé verše. Aniž bych chtěla, oddělují mě od mých nejbližších. Rodičům se nelíbí, že věřím v Boha, ani řeč, jakou mluvím. Mě naopak odpuzuje jejich zacházení s jazykem, jelikož používají neustále stejná hrubá a nemotorná slova a obraty, jejichž význam se nikdy neshoduje s tím, co chtějí vyjádřit. Matka začíná téměř všechny svoje příkazy takto: „Bůh ti pomoz, jestli teď ne...“ Otec Bohu spílá v jutském nářečí, což je možná méně nebezpečné, ale ani to se neposlouchá pěkně. O Štědrém večeru obcházíme dokola stromek za zpěvu sociálnědemokratických písní a mně se při tom svírá srdce úzkostí a studem, protože slyšíme, že v okolních domech se zpívají krásné duchovní chvalo zpěvy, dokonce i v těch nejzpitějších a nejbezbožnějších

domácnostech. Člověk musí ctít otce svého i matku svou a já si namlouvám, že to dělám, jenže to teď jde daleko hůř, než když jsem byla malá.

Na tvář mi dopadá příjemný chladivý déšť a já okno opět zavřu. Přesto ke mně z hloubi domu dolehne tiché vrznutí, jak se otevřou a zase zavřou dveře do chodby. Pak přes dvůr přecupitá půvabná osůbka, jako kdyby ji shora nadnášelo křehké, průhledné paraplíčko. Je to Ketty, oduševněle krásná dáma z bytu hned vedle nás. Pod dlouhými žlutými hedvábnými šaty jí vykukují stříbrné střevičky na vysokém podpatku. Přes šaty má přehozený bílý kožich, který mi připomíná Sněhurku. I Ketty má vlasy černé jako eben. Trvá to jen chvíličku, než mi klenba nad vraty zakryje tento krásný pohled, nad nímž se mé srdce raduje večer co večer. Ketty se každý den touto dobou vydává do společnosti, otec tvrdí, že je ostudné, že se na to musí dívat děti, a já netuším, co tím myslí. Matka to nijak nekomentuje, protože přes den často obě býváme u Ketty v obývacím pokoji a pijeme kávu nebo čokoládu. Je to nádherná místnost se sedací soupravou z červeného plyše. Rudá jsou také stínítka lamp, i Ketty sama je červená a bílá, stejně jako matka, ačkoliv Ketty je mladší. Ty dvě se spolu hodně nasmějí a já se směju s nimi, i když málokdy chápu, co je tak vtipné. Když se ale Ketty začne bavit se mnou, pošle mě matka pryč, protože to se jí nelíbí. Takhle to bývá i s tetou Rosalí, která si se mnou také ráda povídá. Ženy, co nemají děti, tvrdí matka, se vždycky točí okolo těch cizích. Pak se do Ketty pustí a pomlouvá ji, že svou starou matku nechá bydlet v nevytápěné místnosti do dvora a nikdy jí nedovolí přijít do pokoje. Její matka se jmenuje

paní Andersenová a podle mé matky to je „ta nejčernější lež“, jelikož vdaná nikdy nebyla. Mít dítě znamená velký hřích, to vím dobře, a když se matky zeptám, proč se Ketty o svou matku stará tak špatně, vysvětluje mi, že to je kvůli tomu, že jí matka nechce prozradit, kdo je její otec. Když pomyslím na něco tak strašlivého, jsem opravdu ráda, že v mé vlastní rodině panují řádné poměry.

Jakmile Ketty zmizí, dveře od záchodků se opatrně otevřou a šmírák se jako krab vykrade ven, klouže bokem po zdi domu předního traktu a vytratí se vraty ven. Úplně jsem na něj zapomněla.

6

Dětství je dlouhé a úzké jako rakev a vlastními silami se ho nejde zbavit. Neustále tu zůstává a všichni ho vidí tak jasně jako zaječí pysk Krásky Ludvigové. Má se to s ním jako s Kráskou Lili, která je tak šeredná, že si člověk nedokáže představit, že vůbec měla matku. Všem, co je ošklivé nebo nešťastné, se říká krásné, a nikdo neví proč. Člověk dětství neunikne, ulpívá na něm jako pach. Cítí ho i u jiných dětí a každé dětství si s sebou nese vlastní pach. Ten svůj nikdo nezná a někdy se ho zmocní strach, že pach je horší než u ostatních. Můžete si povídat s jinou dívkou, jejíž dětství je cítit popelem a uhlím, a ta najednou ustoupí o krok zpátky, protože ucítila strašný zápach vašeho dětství. Potají sledujeme dospělé, jejichž dětství v nich spočívá potrhané a proděravělé jako ošuntělá, moly prožraná deka, na kterou se už zapomnělo a nikdo ji nepotřebuje. Nejde na nich poznat, že vůbec nějaké dětství měli, a nikdo se jich neodvážá zeptat, jak ho přežili, aniž jim ve tvářích zanechalo hluboké jizvy a šrámy. Vzbuzují podezření, že našli nějakou tajnou zkratku a vzali na sebe podobu dospělých už dlouho předtím, než nastal ten správný čas. Udělali to jednoho dne, když byli doma sami, dětství jim jako tři železné obruče obepínalo srdce stejně jako v pohádce bratří Grimmů o Železném Jindřichovi, kdy obruče pukly teprve ve chvíli, když byl jeho pán vysvobozen. Kdo ale takovou

zkratku nezná, musí si dětství protrpět a plahočit se jím hodinu za hodinou po nedozírnou spoustu let. Může ho vysvobodit jen smrt, a proto na ni hodně myslí a představuje si ji jako bílé oděného vlídného anděla, jenž ho jednoho dne políbí na víčka, aby se už nikdy neotevřela. Stále věřím, že až jednou dospěju, bude mě mít matka ráda stejně, jako má teď ráda Edvina. Moje dětství ji totiž rozčiluje úplně stejně, jako rozčiluje mě, a jsme spolu šťastné jen tehdy, když na jeho existenci zapomene. Pak se mnou mluví jako se svými přítelkyněmi nebo s tetou Rosalíí a já si dávám hodně záležet, aby mé věty byly co nejkratší a jí najednou nepřišlo na mysl, že jsem jen dítě. Pustím její ruku a udržuji si od ní mírný odstup, aby ani ona mé dětství neucítila. Tak tomu je skoro vždycky, když jsme spolu na nákupech v Istedgade. Vypráví mi, kolik zábavy si jako děvče užila. Každíčký večer vyrážela tancovat a nikdy neopouštěla parket. Každý večer jsem měla nového přítele, prohlásí a hlasitě se směje, pak už to ale nešlo, protože jsem potkala Ditleva. To je můj otec, ale jinak mu vždycky říká „táta“, stejně jako on jí „máma“ nebo „mutr“. Vycítím z toho, že matka kdysi byla šťastná a jinačí, ale když potkala Ditleva, všechno rychle vzalo za své. Když o něm mluví, jako by to byl někdo jiný než můj otec, temná duše, která rozdrtí a zničí všechno, co je krásné, světlé a veselé. A já si přeju, aby jí tento Ditlev nikdy do života nevstoupil. Když dojde na jeho jméno, zpravidla si všimne mého dětství, zlostně a výhružně na něj shlíží a tmavý okraj modré duhovky jí ještě více potemní. V té chvíli se mé dětství zachvěje hrůzou a zoufale se snaží stoupnout na špičky a ztratit se, jenže je zatím příliš malé a zbavit se ho potrvá ještě stovky let.

Osobám s takto viditelným a zevnitř i z vnějšku nepřipustným dětstvím se říká děti a můžete s nimi nakládat, jakkoli chcete, protože vám od nich nic nehrozí. Nemají žádnou zbraň ani masku, ledaže by byly velmi prohnané. Jsem takové mazané dítě a mou maskou, kterou si vždy dobře hlídám, aby ji nikdo nestrhl, je hloupost. Pusu nechávám lehce pootevřenou a v očích se snažím mít prázdný výraz, jako by vždy hleděly do prázdna. Když se mi v nitru rozezní píseň, dávám si obzvlášť pozor, aby se v masce neobjevily trhliny. Žádný dospělý nemůže vystát píseň v mém srdci a věnce slov v mé mysli. Přesto o nich vědí, protože jejich útržky ze mě prosakují tajným kanálem, který neznám, a tudíž ho ani nemůžu ucpat. Snad si něco nenamlouváš? podezírají mě a já je ujišťuju, že něco si namlouvat by mě ve snu nenapadlo. Ve škole říkají: na co myslíš? Jak zněla moje poslední věta? Ale doopravdy mě nikdy neprohlédnou. To dokážou jen děti na dvoře nebo na ulici. „Děláš ze sebe hloupou,“ říká mi výhružně velká dívka a dojde až těsně ke mně, „ale vůbec nejseš.“ Pak mě podrobí křížovému výslechu a mnoho dalších dívek kolem mě mlčky utvoří kruh, abych nemohla uniknout, dokud je o své hlouposti nepřesvědčím. Nakonec jim to díky mým tupým odpovědím jasně dojde a neochotně v kruhu utvoří úzký otvor, kterým jen taktak proklouznu do bezpečí. „Protože nikdo si nemá hrát na něco, co není,“ volá za mnou mravokárně a varovně jedna z nich.

Temné je dětství a neustále kvílí jako zvířátko, které někdo zavřel do sklepa a zapomněl na něj. Stoupá do krku jako mrazivý dech, někdy slabý, jindy příliš silný. Nikdy nikam přesně nezapadne. Teprve když se svlékne jako hadí

kůže, může ho člověk v klidu pozorovat a mluvit o něm jako o přestálé nemoci. Většina dospělých tvrdí, že měli šťastné dětství, a možná tomu i sami věří, ale já ne. Spíš si myslím, že se jim podařilo na něj zapomenout. Moje matka šťastné dětství neměla a není u ní ještě tak zasuté jako u jiných lidí. Vypravuje mi, jak děsivé bylo otcovo delirium, kdy všichni museli přidržovat stěnu, aby na něj nepadala. Když řeknu, že je mi ho líto, rozkřičí se: líto? Mohl si za to přece sám, to ožralý prase. Denně vypil celou flašku kořalky, a když se konečně vzchopil a oběsil se, všem nám bylo přes to přese všechno líp. Tvrdí také: zabil pět mých bratříčků. Vzal je z kolíčky a roztránil jim hlavy o zeď. Jednou se pak ptám tety Rosalie, matčiny sestry, jestli to je pravda, a ona odpoví: samozřejmě, že to pravda není. Prostě umřeli. Náš otec byl nešťastný člověk, a když zemřel, byly tvé matce pouhé čtyři roky. Podělila bábinčinu nenávist k němu. Bábinka je jejich matka, a ačkoliv je už stará, umím si představit, že její mysl dokáže pojmout hodně nenávisti. Bábi bydlí ve čtvrti Amager. Má sněhobílé vlasy a chodí vždy v černém. Stejně jako můj otec a matka jí mám onikat, což všechny rozhovory ztěžuje a musí se toho v nich hodně opakovat. Než ukrojí chleba, udělá křížek, a když si ostříhá nehty, spálí je v kamnech. Ptám se jí, proč to dělá, a na to mi odpoví, že neví. Dělal to její matka. Stejně jako všichni dospělí nemá ráda, když se jí děti na něco ptají, a tak odpovídá krátce. Ať se člověk otočí kamkoli, narazí na své dětství a pokaždé si nabije, protože je hranaté a tvrdé a povolí teprve tehdy, až dotyčného rozdrtí. Každý jako by měl vlastní dětství, a jsou velice různá. Třeba dětství mého bratra je velmi hlučné, zatímco

mě je tiché, zvědavé a ostražitě. Nikomu se nelíbí a nikdo o něj nestojí. Zničehonic je příliš dlouhé, a když s matkou obě vstaneme, dívám se jí přímo do očí. Ve spánku člověk roste, říká mi. Tak se pokouším vydržet večer vzhůru, jenže spánek mě přemůže a ráno se mi z pohledu na chodidla úplně zatočí hlava, tak velká to je vzdálenost. „Ty bidlo,“ pokřikují na mě kluci na ulici, a jestli to takhle půjde dál, nezbyde mi než se jednou vypravit do říše Velkého mogula, kde vyrůstají všichni obři. Nyní mě dětství bolí. Říká se tomu růstová bolest a skončí, až když je člověku dvacet. Tvrdí to Edvin, který už ví o světě i o společnosti všechno, stejně jako můj otec, který ho bere na politické schůze, což podle matčina mínění skončí tím, že je oba zatkne policie. Její řeči neposlouchají, protože matka politice rozumí stejně málo jako já. Matka také tvrdí, že otec nemůže najít práci, protože je socialista a v odborech, a že nás Stauning, jehož obrázek otec pověsil hned vedle námořnickovy ženy, jednoho dne přivede do neštěstí. Stauninga jsem mnohokrát viděla a slyšela mluvit v parku Fælledparken a mám ho ráda. Líbí se mi, protože mu plnovous slavnostně vlaje ve větru, a je sice ministerský předseda a může si dovolit být namyšlený, ale oslovuje všechny pracující „soudruzi“. Co se týče politiky, myslím, že se matka mýlí, ale koho zajímá, co si o těchto záležitostech myslí nebo nemyslí nějaká malá holka?

Jednoho dne je mé dětství cítit krví a tomu pocitu a poznání se nemůžu vyhnout. Teď už můžeš mít děti, řekne mi matka. Je to moc brzo, ještě ti není ani třináct. Vím dobře, jak člověk přijde k dětem, protože spím společně s rodiči a ani jinak se tomu poznatku nedá vyhnout. Stejně

tomu ale jaksi nerozumím a představuju si, že se kdykoliv můžu probudit s malým dítětem po boku. Děťátko se bude jmenovat Marie, protože to bude holčička. O kluky se nestarám, a stejně si s nimi nesmím hrát. Miluju a obdivuju jen Edvina a představuju si, že bych si dokázala vzít jen jeho. Jenže za vlastního bratra se člověk vdát nesmí, a i kdyby to možné bylo, stejně by mě nechtěl. Už to řekl mnohokrát. Všichni mají bratra rádi a mě často napadá, že jeho dětství se k němu hodí víc než to moje ke mně. Dětství má ušité na míru, a jak roste, harmonicky se spolu s ním rozvíjí, jenže to moje se hodí na úplně jinou dívku, které by takhle stačilo. Když se mi hlavou honí podobné myšlenky, získává má maska ještě hloupější výraz, jelikož si o takových věcech nemůžu s nikým promluvit. Pokaždé pak sním o tajuplném člověku, který by mi naslouchal a rozuměl. Z knih vím, že tito lidé existují, ale v ulici mého dětství nikdo takový není.

7

Istedgade je ulice mého dětství, jejíž rytmus mi už navždy bude pulzovat v krvi a jejíž hlas mě vždycky dostihne a zůstane stejný jako v těch vzdálených dobách, kdy jsme si přísahaly věrnost. Je vždy teplá a plná světla, slavnostní a poutavá, a celou mě obklopuje, jako by byla stvořená k uspokojení mých osobních potřeb nutných k rozkvětu života. Tudy jsem chodila jako malá s matkou za ruku a zažívala tak důležité věci, jako že jedno vajíčko v obchodě Irma stojí šest haléřů, jedna libra margarínu 43 haléřů a libra koňského masa 58 haléřů. O čemkoliv jiném kromě jídla se matka handrkuje, až prodavači zoufale lomí rukama a ujišťují ji, že jestli v tom bude pokračovat, zkrachují. K tomu je navíc ještě tak úžasně drzá, že si dovolí vyměnit tátovy staré obnošené košile za zbrusu nové. Dokáže také vejít do krámu, postavit se na konec fronty a zakřičet pronikavým hlasem: hej, teď jsem na řadě já! Rozhodně tu čekám už dost dlouho. — Moc mě to s ní baví a obdivuju její kodaňskou veselost a duchapřítomnost. Před kavárničkami postávají a zevlují nezaměstnaní. Pískají za matkou na prsty, ale jí sympatičtí nejsou. Mohli by se aspoň držet doma, řekne, jako tvůj otec. Jenže dívat se, jak otec nečinně vyседává doma na gauči, když zrovna nehledá venku práci, je hrozně smutné. V jedněch novinách jsem četla tento verš: Nečinně zírat na dvě pěsti zařáté, jež nás

Pán skvěle uzpůsobil k násadě. Je to báseň o nezaměstnaných a já si při ní vzpomenu na otce.

Že Istedgade může být také místem vhodným pro hry a že po skončení vyučování se tu dá zdržovat až do večere, mi dojde teprve tehdy, když poznám Ruth. V té době mi je devět a Ruth sedm. Padneme si do oka jednoho nedělního dopoledne, kdy rodiče nahnali všechny děti z domu hrát si na dvorek, aby si po namáhavém nebo nudném týdnu mohli trochu přispat. Velké dívky jako obvykle postávají v koutě u smetiště a drbou, zatímco ty menší skáčou panáka, což je hra, kterou vždycky pokazím, buď šlápnu na čáru, nebo se nohou ve vzduchu opřu o zem. Nikdy nepochopím, jaký má tahle hra smysl, a připadá mi příšerně nudná. Jedna z dívek mi řekne, že jsem ze hry venku, a já se rezignovaně opřu o zeď. Pak schodiště, které ústí z kuchyně domu v předním traktu na dvorek, zaduní pod rychlými kroky a venku se objeví malá holka se zrzavými vlasy, zelenýma očima a hřbetem nosu pokropeným světlehnědými pihami. Nazdar, pozdraví a zasměje se od ucha k uchu, já jsem Ruth. Nesměle a nemotorně se představím, protože nikdo není zvyklý na to, že nové děti nabízejí tak radostné entrée. Všichni na Ruth zírají, ale nezdá se, že by si toho všímala. Nezaběhneme si pro nějaký sladkosti? zeptá se mě a já se po váhavém pohledu k našim oknům vydám za ní, jako se za ní budu vydávat ještě po mnoho dalších let, dokud obě nevyjdeme školu a neprojeví se naše naprostá odlišnost.

Ted jsem získala kamarádku, díky čemuž jsem daleko méně závislá na matce, která Ruth přirozeně nemá ráda. Je to adoptovaný dítě, a z toho nikdy nic dobrého nevzejde, říká mi matka ponuře, ale hrát si s ní mi nezakáže. Rutini